

‘নেট জিরো’র লক্ষ্যে উন্নয়নশীল দেশগুলিকে পৌঁছে দিতে ব্যবহৃত প্রযুক্তি বিক্রির নকশা তৈরি হচ্ছে

# জলবায়ু সম্মেলন না কি ব্যবসায়িক লেনদেন?



সিএপি২৮'এর  
সাফল্যের  
সঙ্গান্বন্ধী  
আগে থেকেই  
সদেহ ছিল, কিন্তু তা যে  
এত ব্যর্থ হবে, ভাবা যায়নি।  
দুরবাইয়ের বিশ্ব জলবায়ু  
সম্মেলন থেকে ফিরে  
লিখছেন দীপায়ণ দে

আমা বীজুজ্ঞ হয়ে ২৮তম জলবায়ু সম্মেলন থেকে নিয়ে আসাম। এই সম্মেলন যদি পরিচলন সং বৃক্ষ বিবরণ সম্মেলন না হয়ে ব্যবসায়িক ব্যবহৃত সম্মেলন হতো তা হলে বলতেও এটা সম্ভব হল। আসলে, এই ২৮তম সম্মেলনের গোড়া থেকেই সারা বিশ্বায়ী একটা ফুলন শেনা যাচ্ছিল যে তেলের উৎপন্ন বেস তেলের বিকল্পাবল করা যাবে বুরুমের সাথে লড়াইয়ের মতো। সেটা যে হ্যাতে, ভাবিনি অবশ্য, মনেকর্তৃক দেশ সংযুক্ত আৱৰ আধিক্য আৰু সম্মেলনে সব দোষ সামান্য যায় না বিছুটা বিশ্বে নিষ্ঠুৰ দৰকাৰ। তাৰ কাৰণ, সার্বিক ভাবে যে প্ৰক্ৰিয়াত আৱৰ দার্ঢিয়ে আছি সেখানে যিবলুক দায়িত্ব দাবো পঢ়োকৰে।

## শুধুই আপ্রাণি

বিশ্ব জলবায়ু সম্মেলনে কী প্ৰেছিলো এবং এই সম্মেলন কী চেছিলো, তা যদি একবাৰ ফিরে আভিযোগ দেবি তা হলে কোন যাবে কুণ্ডত এবং উভয়ের উভয়ের মতো সীমাবদ্ধ রাখা বা জীবাশ্ম জালানি কুমুশ হুস কৰাৰ পথাগুলি নিয়ে আলোচনা কৰলে এসেছে মাত্ৰ ৫%, পৰিৱে  
সম্মেলনৰ পতে আধিক্যৰ মুলাবল প্রায় হলৈ  
না এই সম্মেলনে এবং অধীনীতক ভাবে নিয়িৰ্ণয়ে  
গোড়া দেশগুলিৰ কৃতিপূরণৰ জন্য বৰাবৰ ১০০  
অবিলম্বে ডলাৰে আপোন রয়ে দেল  
অৱৰা। তা হলৈ হুন্টা কী?



‘হৈয়াৰ ইউ নেইন্স পটেন্টিলিয়াম’। সিএপি২৯ আজারবাইজানে, যদেৰ অধীনীতিৰ প্ৰধান অবলম্বন আকৰিক তেলে

১৭০ কিলোমিটৰ নীৰ পাইপ লাইন নিয়িৰ্ণয়ে  
ফোঁছে, কৰাৰ ইউজেন যুক্তৰ পৰা আলানি  
গোসেৰ জনা তে আৱ রাখিয়াৰ ওপৰ নিৰ্ভৰ  
কৰা যাব না। না যাব রিভিউয়েৰ মানিংস-  
টপৰ নিৰ্ভৰ কৰাৰ দেশৰ সামৰিক শতি বৃক্ষ  
কৰাৰ অধাৰ, জীবাশ্ম জালানি হুসেৰ লাগানিটি  
ৱৰেই সেৱা জীবাশ্ম জালানি হুসেৰ কৰাৰ  
দেশৰ হাতে। এও এক অভূত প্ৰহসন।  
প্ৰেছিলোৰ বৰতনিকাৰৰ দেশগুলোৰ সংগ্ৰহ  
ওপেক মে চিটি পাঠিয়েছে রাখিবৰেৰ কৰে  
তাতে দেশ ধৰেৰেৰ মতো তাৰা লিখেছে, ‘দৰ্শন  
নিয়ে কথা হোৰ আপত্তি নেই, লিখ জীবাশ্ম  
জালানি নিয়ে কোনও আলোচনা এই সম্মেলনে  
আকৰিক নন’। সম্মেলনেৰ ২৮ বছৰেৰ  
ইতিহাসে এমনটা এই প্ৰথম।

## শুড়োৰ কল

এখন চিন্তাৰ বিবৰ হল যে, নেট-জিৱোৰ লক্ষ্য  
কৃত পৌছে যাওৱাৰ ‘শুড়োৰ কল’ দেখিয়ে,  
উন্নয়নশীল দেশগুলোৰে এবাৰ বাবাৰ কৰা হৰে  
ব্যবহৃত প্ৰযুক্তি কিনিব। যে প্ৰযুক্তি সেই  
দেশগুলোৰে ব্যবহৃতযোগাই নন। এইবাবাৰে  
জলবায়ু সম্মেলনে জাপানেৰ প্যাটেলিয়ান  
প্ৰেছিলোতে দেখা গৈলো দেশ-জীৱিক কৰাৰ  
যাব এন্দৰ বৈকামি যা, এবং সবে  
সহজে হাইড্ৰোজেন আলানি প্ৰক্ৰিয়া  
কৰাৰ অধাৰ, আলানি-নিৰ্ভৰ।  
অদৰ্শ প্ৰক্ৰিয়া বৰ্বল প্ৰক্ৰিয়া কৰাৰ  
তাৰ কোৱাত সুৰক্ষাৰ দুৰ্বলতাৰ মতো হৈয়া  
কৰাৰ মোকাবে সুৰক্ষাৰ প্ৰক্ৰিয়াৰ  
প্ৰয়োৱনেৰ জন্য ধৰ্ম কৰা হৈয়েছে প্ৰায় ২৬০  
মিলিয়ন ইউজেন ডলাৰ যাব সহজাই বায় কৰাৰ  
নজৰৰ দিছে চেটি জৰুৰি তত্ত্বাবলীতে  
পন্থীয়াৰ জৰুৰি হৈয়াৰে কৰাৰ প্ৰযোজন,  
তা হৈলৈ কী ভাবে এই নতুন প্ৰযুক্তি এছাইয়েগো  
হৈবে? তা হৈলৈ কি পোৱাতে এই দেশগুলো  
জীবাশ্ম জালানিৰ ওপৰৰ নিৰ্ভৰ কৰাৰ থাকবে?  
এ প্ৰয়োজন কোনও সুৰক্ষাৰ পৰামৰ্শ নাহিৰ।  
জুন্নুয়াৰ সম্মেলনে এত হইয়েছে, এবং এই  
কাজে মিনুক হৈবে হৈন দেখি সকলেৰ কোম্পনিগুলি  
যাবা এই ইউজেনামেৰ স্বাক্ষৰে  
কৰাৰ শেখাৰেৰ মুখ্য  
যাতায়াতিৰ প্ৰায় ৩০% বৃক্ষ  
পোৱেছে। একটা বৃক্ষযো  
বলি। রিনিউয়েবল  
এনার্জি, যা কিনা  
সৌৰশৰ্পি এবং বায়ুভূলি  
থেকেই প্ৰাণন্ত পোওয়া  
যাব, তাৰে অমুলেৰ  
পোকে হৈলৈ সেটা কৰাৰ যাব  
ব্যবহাৰিক বৈকামিৰ পৰামৰ্শি  
তেলগুলোৰ মধ্যে আছে।  
সেখানে জীবাশ্ম  
জালানি উৎপাদন বা ব্যবহাৰেৰ  
নামে শুধুমাত্ অধিক এবং ব্যবসায়িক কিছু  
ধৰনৰাবলি যা কিনা একে অপৰাধৰ ব্যবসায়িক  
উৎপাদন সহায় কৰে। সেখানে জীবাশ্ম  
জালানি হৈলৈ তাৰ পৰামৰ্শ নামে হৈলৈ  
একত্ৰিয়ে যাব সৰাব। এটা জানা।

এটা কিছুটা অভিযোগ মনে হৈলৈ, বিষয়টা  
সত্তা। তাই খুব সাধাৰণ ভাবে কিছু কথা



দেশগুলোৰ কাছে নেই। আছে একমাত্ৰ জীবাশ্ম  
জালানি-সম্পৰ্ক দেশ এবং কোম্পানিৰ উত্তৰ  
দেশেৰ কাছে। খৰেৰে অকাশৰ মে স্বতুংকৃত আৱৰ  
অধাৰৰ অধাৰৰ মধ্যে সীমাবদ্ধ রাখা বা  
উন্নতিকৰণে ইতিমধ্যেই পুজি নিয়েৰে  
কৰাৰ হৈলৈ। ইউজেনাম ইউজেন কৰাৰ  
এনার্জি-সংস্কৰণে পোকেও কৰাৰ তাৰে  
হৈলৈ পোৱানি, এবং জনা যে  
নীতিমালাৰ অনুসৰণ কৰাৰ তাৰেৰ মে বিবৰিয়ে  
তাৰা এনার্জি এবং অধিকারীক ভাবে নিয়িৰ্ণয়ে  
অৰ্থাৎ এই নীতিমালাৰ ধাৰ ধাৰে না, তাই  
যোৱাল কিন এনার্জি প্ৰয় ২৮ শাখাশে  
নেই এন্দৰে পোকেও স্বতুংকৃত এবং এই  
কাজে মিনুক হৈলৈ হৈন দেখি সকলেৰ কোম্পনিগুলি  
যাবা এই ইউজেনামেৰ স্বাক্ষৰে  
কৰাৰ শেখাৰেৰ মুখ্য  
যাতায়াতিৰ প্ৰায় ৩০% বৃক্ষ  
পোৱেছে। একটা বৃক্ষযো  
বলি। রিনিউয়েবল  
এনার্জি, যা কিনা  
সৌৰশৰ্পি এবং বায়ুভূলি  
থেকেই প্ৰাণন্ত পোওয়া  
যাব, তাৰে অমুলেৰ  
পোকে হৈলৈ সেটা কৰাৰ যাব  
ব্যবহাৰিক বৈকামিৰ পৰামৰ্শি  
তেলগুলোৰ মধ্যে আছে।  
সেখানে জীবাশ্ম  
জালানি উৎপাদন বা ব্যবহাৰেৰ  
নামে শুধুমাত্ অধিক এবং ব্যবসায়িক কিছু  
ধৰনৰাবলি যা কিনা একে অপৰাধৰ ব্যবসায়িক  
উৎপাদন সহায় কৰে। সেখানে জীবাশ্ম  
জালানি হৈলৈ তাৰ পৰামৰ্শ নামে হৈলৈ  
একত্ৰিয়ে যাব সৰাব। এটা জানা।

মাত্ৰ এটোৱে কৈলৈ চেতনা হৈলৈ।

লেখক সাউথ এশিয়ান সোৱাৰ পৰামৰ্শ বৰ  
এন্দৰেৰ মোটো-এ রিসার্চ ও প্লানিং  
বিভাগৰেৰ প্ৰধান